

ฮางฮอดสรง : สื่อสัญลักษณ์ สุนทรียภาพ พิธีกรรม
และความเชื่อในแขวงหลวงพระบาง นครหลวงเวียงจันทน์

และ แขวงจำปาสักของ สปป.ลาว

The Symbol, Aesthetics, Ceremony and Belief
of Hang Hode Song in the Luang Prabang
Province, Vientiane Capital and Champasack
Province of Lao PDR

กันหา สีกุนวง¹
Kanha Sikounnavong

¹ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต
สาขาวิชาวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง ฮางฮอดสรง : สื่อสัญลักษณ์ สุนทรียภาพ พิธีกรรม และความเชื่อ ใน แขวงหลวงพระบาง นครหลวงเวียงจันทน์ และ แขวงจำปาสัก ของ สปปลาว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของฮางฮอดสรง ในแขวงหลวงพระบาง นครหลวงเวียงจันทน์ และ แขวงจำปาสัก เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและ ปัญหาเกี่ยวกับฮาง ฮอดสรงในแขวงหลวงพระบาง, นครหลวงเวียงจันทน์ และ แขวงจำปาสัก และเพื่อศึกษาสื่อสัญลักษณ์ สุนทรียภาพ พิธีกรรมและความเชื่อ ของชุมชนที่มีต่อฮางฮอดสรงในแขวงหลวงพระบาง นครเวียงจันทน์ และแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลภาคสนามเป็นหลักและวรรณกรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นส่วนประกอบ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งได้มาโดยการ เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่มและแบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ แล้วนำมาวิเคราะห์ ด้วยทฤษฎี สื่อสัญลักษณ์ ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ และทฤษฎีความเชื่อและศาสนา นำเสนอผลการวิจัยด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ ประกอบภาพถ่าย และภาพลายเส้น จากการศึกษาพบว่า มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน เกิดจากความเชื่อผี ความเชื่อที่เกี่ยวกับบรรดาศรรพสัตว์ทั้งหลาย ที่ให้ผลดีและร้ายให้กับมนุษย์ และเกิดจากความเชื่อจากศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนา เป็นพิธีที่ ได้รับอิทธิพล มาจากประเทศอินเดีย ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 3 และได้เข้าสู่ลาว ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 7-8 และได้มีการปฏิบัติเป็นไปตามแบบจารีตประเพณี สืบต่อกันมาในสมัย พระยาฟ้าหล้าธรมีมหาราชฟ้าจ๋มจนถึงสมัยพระเจ้าสุริยวงศา ในปัจจุบันยังพบว่าพิธีกรรมดังกล่าว ยังมีการปฏิบัติสืบต่อมาอยู่บ้าง ทั้งนี้อาจเกิดขึ้นตามโอกาสที่เอื้ออำนวยและ กรอบระยะเวลาตามความเหมาะสม ซึ่งไม่ได้มีการกำหนดกฎ ระเบียบในการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเหมือนครั้งในอดีตกาลที่ผ่านมา ส่วนสภาพปัจจุบันและปัญหาของฮางฮอดสรงในแขวงหลวงพระบาง นครหลวงเวียงจันทน์ และแขวงจำปาสัก ได้พบว่า ในปี ค.ศ.1975 หลังจากมี

การเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบสังคมนิยม การทำฮางฮอดสร่งเป็นงานศิลปกรรมไม้แบบพื้นเมือง เป็นรูปพญานาคที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ ซึ่งมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปตามจินตนาการ ภูมิปัญญาของช่างในแต่ละแขวง ซึ่งมีรูปแบบที่แตกต่าง ตั้งแต่ภาคส่วนหัว ภาคส่วนลำตัว ภาคส่วนหาง และภาคส่วนฐาน ด้านสื่อสัญลักษณ์ได้ใช้รูปหัวพญานาค มีหัวมังกรหรือเงือก มินกหงส์ มินกหัสติลิงค์ มาเป็นสื่อสัญลักษณ์แทนสิ่งต่างๆ ได้มากมาย สัญลักษณ์ดังกล่าวล้วนแฝงไว้อย่างมีนัยและความสัมพันธ์กับความเชื่อของคนลาวที่มีมาอย่างนาน ด้านสุนทรียภาพ พบว่าเป็นศิลปะพื้นบ้านที่มีรูปทรงที่เกิดจากแรงคลไจในธรรมชาติ และเกิดจากการจินตนาการ มีรูปทรง 3 มิติ มีความเป็นเอกภาพ ซึ่งปรากฏในเนื้อหาผนวกกับลวดลายที่ช่างได้แกะสลักออกมาตามส่วนต่างๆ ของฮางฮอดสร่ง เป็นลายนูนสูงมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความกลมกลืนเข้ากันได้ดีระหว่าง เส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว นอกจากนี้ยังเกิดความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับส่วนต่างๆ ทำให้เกิดความรู้สึกมีปริมาตร มีมวลสาร มีสัดส่วนที่สัมพันธ์กัน และมีความสมส่วนกันของขนาดของรูปทรงกับพื้นที่ รวมถึงความสมส่วนหรืออัตราส่วน ที่เหมาะสมของทัศนธาตุมีการแบ่งส่วนดังกล่าวให้มีความสมดุลหรือดุลยภาพแบบสมมาตรพอเหมาะพอดีในส่วนต่างๆ ซึ่งเป็นความงามที่ลงตัวของฮางฮอดสร่งทั้ง 3 แขวง ด้านพิธีกรรมและความเชื่อของชาวลาว ที่มีต่อฮางฮอดสร่งนั้น พบว่า ทั้ง 3 แขวงได้ใช้ฮางฮอดสร่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการประกอบพิธีเถรภิเษก ถวายสมณะศักดิ์ให้กับพระสงฆ์ในระดับชาวบ้าน เพื่อยกย่องพระสงฆ์องค์ที่ปฏิบัติดี มีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถในชุมชนของตนเองเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ต่อไป มีขั้นตอนทั้งหมด 3 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) ขั้นเริ่มต้น เป็นการคัดเลือกพระสงฆ์ที่มีคุณสมบัติ
- 2) ขั้นเตรียมการตั้งกองฮอด
- 3) ขั้นการประกอบพิธีกรรม ในแต่ละขั้นมีความหมายอันสำคัญยิ่ง พิธีกรรมดังกล่าวเป็นความเชื่อที่สืบเนื่องมาจากตำนานเรื่องเกี่ยวกับพญานาคให้น้ำซึ่งเป็นความเชื่อตามตำนานพราหมณ์ นอกจากนี้ฮางฮอดสร่งยังสามารถให้ผลดี ผลร้ายต่อวิถีชีวิตและเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คู่บ้านคู่เมืองไม่น้อยไปกว่างานพุทธศิลป์อื่นๆ เช่นกัน

คำสำคัญ : ฮางฮอดสร่ง สื่อสัญลักษณ์ สุนทรียภาพ

Abstract

The study of The Symbol, Aesthetics, Ceremony and Belief of Hang Hode Song in the Luang Prabang Province, Vientiane Capital and Champasack Province of Lao PDR aims to find the history, current status and problems and the symbols, aesthetics, ceremony and belief of Hang Hode Song in Luang Prabang, Vientiane, and Champasack. This is a qualitative study using mainly data collected during the field study and partly from domestic and international literatures. The population and sample groups include the key informants, casual informants, and general informants selected through purposive sampling. The study reveals that Hang Hode Song had a long history and originated from the beliefs in spirits and animals that gave good and bad to humans. This came from the Brahman and Buddhist beliefs influenced from India during the 3rd Buddhist century. Hang Hode Song now has not been regulated as strictly as it was in the past time. The styles differed depending on the imagination and knowledge of the craftsmen in certain province. The differences could be found from the parts of head, body, tail and basis. The symbols used the head of Naga, dragon or mermaid. Swans and Mythical birds were used as symbols to represent various objects. Such semiologies were all hidden with implications and relations towards the beliefs among Lao people for a long time.

Keywords : Hang Hode Song Symbols Aesthetics

บทนำ

ฮางฮอตตรง ส่วนในภาษาไทยเรียกว่า “ฮางฮอตหรือโฮงฮอต” หมายถึง รางรดน้ำสรงมีลักษณะเป็นลำขนาดเล็กและยาว รูปร่างคล้ายเรือสุพรรณหงษ์ แต่เป็นรูปหัวนาค ส่วนท้องค่อนไปทางหัวเจาะ เป็นรูไว้ให้น้ำไหลลงสู่พระสงฆ์ ส่วนลำตัวทำเป็นร่องยาวไว้ตรงกลางคล้ายท้องเรือ ส่วนหางมีการ เจาะเป็นรูเพื่อไว้สำหรับการเทน้ำอบ น้ำหอม ซึ่งมีประวัติความเป็นมาว่าเป็นพิธีที่ได้แพร่กระจายมาจากประเทศอินเดีย ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 3 เป็นพิธีที่กระทำขึ้นมีจุดมุ่งหมาย เพื่อเชิดชูเกียรติพระสงฆ์ให้เป็นผู้เผยแผ่พุทธศาสนาไว้ให้มั่นคง และต่อมาพุทธศาสนาได้แพร่เข้ามาสู่ลาวในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 7-8 ณ บริเวณแหล่งแม่น้ำโขงตอนกลางซึ่งเรียกว่า ศรีโคตรบอง ที่ได้รับอิทธิพลจากมอญ เขมร ซึ่งมีอิทธิพลแผ่มาจากอินเดีย อีกด้านหนึ่ง ทางอาณาจักรเมืองขวาล้านช้างยังติดพันกับวัฒนธรรมมุนาน ภาคใต้ของจีนก่อนสมัยพระยาฟ้าจุ่ม ซึ่งต่อมาพุทธศาสนาเถรวาทได้เริ่มจากอดีตสมัยพระยาฟ้าหัตถ์ธรมิหาราชฟ้าจุ่ม ได้นำเอาพระพุทธรูปเถรวาท พร้อมด้วยพระพุทธรูปคือ พระบางมาประดิษฐานในอาณาจักรลาวล้านช้าง และได้มีการสถาปนาตำแหน่งแต่งตั้ง และปาสะมันเป็นพระสวามี จึงได้ประกอบพิธีฮอตตรงขึ้นซึ่งถือว่าเป็นการเชิดชูเกียรติพระสงฆ์องค์ดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้คงอยู่คู่กับพุทธศาสนาตลอดไป และพิธีดังกล่าวได้มีการปฏิบัติ เป็นไปตามแบบจารีตประเพณี สืบต่อกันมาจนถึงสมัยพระเจ้าสุริยวงศา

ภาพประกอบ 1 ฮางฮตสรง วัดโพนไยชนะสงคราม แขวงหลวงพระบาง

ความหมายสำคัญของฮางฮตสรงนั้นได้ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการประกอบพิธีเถรภิเษกถวายสมณะศักดิ์ให้กับพระสงฆ์ในระดับชาวบ้าน ในพิธีการฮตสรงก็คือพิธีเถรภิเษก เพื่อเลื่อนขั้นตำแหน่ง ถวายสมณะศักดิ์ให้แก่พระสงฆ์ ตามแบบประเพณีโบราณของชาวลาว เป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านจัดขึ้น เพื่อยกย่องเชิดชูพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีคุณธรรม มีความสามารถในชุมชน เช่น สมณะศักดิ์ฝ่ายปริยัติ ฮตสรงครั้งแรกเรียก สำเร็จ สีกออกมาเรียก “อาจารย์” ฮตสรงครั้งที่ 2 เรียก ซา สีกออกมาเรียก “อาจารย์ซา” ฮตสรง ครั้งที่ 3 เรียก ญาครู สีกออกมาเรียก “อาจารย์ครู” สมณะศักดิ์ฝ่ายบริหาร ฮตสรง ครั้งที่ 4 เรียก ญาท่าน สีกออกมาเรียก “พระหลักคำ” ฮตสรง ครั้งที่ 5 เรียก พระลูกแก้ว ฮตสรง ครั้งที่ 6 เรียกพระยอดแก้ว ตามลำดับ ความสำคัญในตำแหน่งที่ทางคณะสงฆ์แต่งตั้ง โดยมีเครื่องอัฐบริวารและบริวารใส่เข้าไปในกองฮตสรงมีดังนี้ คือ ไตร จีวร มิดโกน กล่อง เข็ม มิดตัดเล็บ ธรรมกรก ประคดเอว ผ้าห่ม รองเท้า ไม้เท้า ตาลปัตร มิดชะนาก กระโถน ชันหมาก เป็นต้น ส่วนเครื่องประกอบพิธี คือฮางฮตสรง หลาบเงิน หลาบ

คำ หินศิลาอาสน์ เทียนกิ่ง เทียนเล็ก บายศรี น้ำหอมที่ทำจากขมิ้นเหลือง นอกจากนี้ยังมีความหมาย ที่มีนัยสำคัญกับพระสงฆ์องค์ที่ผ่านพิธีกรรม ว่าต่อไปต้องเป็นผู้นำพาที่ดี และมีบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจพบว่า อ่างฮอดสรงในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในพื้นที่ 3 แขวง ได้แก่ 1) แขวงหลวงพระบาง 2) นครหลวงเวียงจันทน์ 3) แขวงจำปาสัก มีรูปแบบที่หลากหลาย และในแต่ละพื้นที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน มีคุณค่าด้านความงาม มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และในปัจจุบันยังเป็นพื้นที่มีการประกอบพิธีกรรมดังกล่าว อ่างฮอดสรงถือได้ว่าเป็นงานพุทธศิลป์ที่มีคุณค่าอันเกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้าน นับวันจะสูญสลายไปตามกาลเวลา เนื่องจากความคงทนของวัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังมีความเจริญก้าวหน้า ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้เกิดการผลิตซ้ำ อาจทำให้คุณค่าทางความงามและความหมายลดลง ซึ่งเป็นการช่วงชิงความหมายใหม่ในท่ามกลางโลกาภิวัตน์อีกด้วย

จากที่กล่าวมาจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะวิจัยอ่างฮอดสรงในแขวงหลวงพระบาง นครหลวง เวียงจันทน์ และแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของอ่างฮอดสรงในแขวงหลวงพระบาง นครหลวงเวียง จันทน์ และแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของอ่างฮอดสรง ในแขวงหลวงพระบาง นครหลวงเวียงจันทน์ และ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อศึกษาสื่อสัญลักษณ์ สุนทรียภาพ พิธีกรรมและความเชื่อของชุมชนลาว ที่มีต่ออ่างฮอดสรง ในแขวงหลวงพระบาง นครหลวงเวียงจันทน์ และ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก และวรรณกรรม ทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นส่วนประกอบ ประชากรและกลุ่ม

ตัวอย่างได้แก่ กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึก การสนทนา กลุ่มและแบบบันทึก การประชุมเชิงปฏิบัติการ แล้วนำมาวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลด้วยทฤษฎีสื่อสัญลักษณ์ ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ และทฤษฎีความเชื่อและศาสนา นำเสนอผลการวิจัย ด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ ประกอบภาพถ่าย และภาพถ่ายลายเส้น

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า ฮางฮอดตรง ในแขวงหลวงพระบาง นครหลวงเวียงจันทน์ และแขวงจำปาสัก มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน เกิดจากความเชื่อ ความเชื่อที่เกี่ยวกับบรรดา สรรพสัตว์ทั้งหลายที่ให้ผลดีและร้ายให้กับมนุษย์ และเกิดจากความเชื่อจากศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนา เป็นพิธีที่ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอินเดีย ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 3 มีจุดมุ่งหมาย เพื่อเชิดชูเกียรติพระสงฆ์ให้เป็นผู้เผยแพร่พุทธศาสนาไว้ให้มั่นคง และต่อมาพุทธศาสนาได้แพร่เข้ามาสู่ลาว ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 7-8 ณ บริเวณแหล่งแม่น้ำโขงตอนกลางซึ่งเรียกว่า ศรีโคตรบอง ที่ได้รับอิทธิพลจากมอญ เขมร ซึ่งมีอิทธิพลแผ่มาจากอินเดีย อีกด้านหนึ่งทางอาณาจักรเมืองขวาล้านช้าง ยังติดพันกับวัฒนธรรมยูเนียน ภาคใต้ของจีนก่อนสมัยพระยาฟ้าจุ่ม ซึ่งต่อมาพุทธศาสนาเถรวาทได้เริ่มจากอดีตสมัยพระยาฟ้าหล้าธรรมิ महाराชฟ้าจุ่ม ได้นำเอาพระพุทธศาสนาเถรวาท พร้อมด้วยพระพุทธรูป คือ พระบางมาประดิษฐานในอาณาจักรลาวล้านช้าง และได้มีการสถาปนาตำแหน่งแต่งตั้งละปาสะมันเป็นพระสวามี จึงได้ประกอบพิธีฮอดตรงขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นการเชิดชูเกียรติพระสงฆ์องค์ศักดิ์กล่าว ทั้งนี้เพื่อให้คงอยู่กับพุทธศาสนาตลอดไป และพิธีดังกล่าวได้มีการปฏิบัติเป็นไปตามแบบจารีตประเพณีสืบต่อกันมาจนถึงสมัยพระเจ้าสุริยวงศาครั้งแรกมีการประดิษฐ์สร้างด้วยวัสดุเป็นไม้ไผ่ นำมาผ่าครึ่งมีความยาวประมาณ 3-4 เมตร พร้อมด้วยสร้างขาไม้มาตั้งไว้เพื่อรองรับตัวฮางฮอดตรง เพื่อใช้เป็นรางรินน้ำฮอด

สรอง ต่อมาได้มีการพัฒนา รูปแบบฮางฮอดโดยทำเป็นรูปพญานาค มาประกอบใน พิธีกรรมดังกล่าวด้วย จุดประสงค์ในการทำ ฮางฮอดสรองนั้นเพื่อเลื่อนชั้นตำแหน่งใน การถวายสมรณศักดิ์ให้แก่พระสงฆ์และเป็นการป้องกันมิให้ชาวบ้านอยู่ใกล้ชิดพระ สงฆ์เกินไปอีกทั้งเป็นการจัดระเบียบ การเข้าถึงตัวพระสงฆ์ในระหว่างทำพิธี และใน ปี ค.ศ.1975 หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มาเป็นระบอบสังคมนิยม การ ทำพิธี ดังกล่าวจึงมีการปฏิบัติสืบทอดมาอยู่บ้างซึ่งเกิดขึ้นตามกรอบระยะเวลาและ โอกาสที่จะเอื้ออำนวยให้ตามความเหมาะสม ซึ่งไม่ได้มีการกำหนดกฎ ระเบียบใน การปฏิบัติเหมือนครั้งในอดีต ถึงอย่างไรก็ตาม ประชาชนลาว ก็ยังมีใจมั่นคงในการ รักษาฮิตคองประเพณีดังกล่าวให้คงอยู่ต่อไป

ส่วนสภาพปัจจุบันและปัญหาของฮางฮอดสรองทั้งในแขวงหลวงพระบาง, นครหลวงเวียงจันทน์ และแขวงจำปาสัก พบว่ามีการสร้างขึ้นหลายรูปแบบ ทั้งรูป แบบที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ในภาคส่วนต่างๆ ดังนี้

ภาคส่วนหัว เป็นรูปหัวพญานาคมีความหลากหลายรูปแบบ และรูปทรงที่ แตกต่างกัน ซึ่ง 6 รูปแบบ คือ 1) พญานาคยกหัวมีหัวเดียวไม่ติดปีกและติดปีก 2) พญานาคยกหัวมี 3 หัว 3) พญานาคยกหัวมี 5 หัว 4) พญานาคมี 7 หัว 5) รูป พญานาคหันหัวกลับหรือหันหัวกลับไปหาทาง และ 6) รูปหัวพญานาคหัวลอยหรือ หัวตรงกับตัวส่วนหาง ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีความแตกต่างและมีความโดดเด่นกว่ารูป แบบดังที่กล่าวมา ซึ่งปรากฏให้เห็นเฉพาะในวัดบางในเมืองหลวงพระบางเท่านั้น

ภาคส่วนลำตัว มี 2 รูปแบบ ส่วนลำตัวใช้เป็นรางน้ำ (ฮางริน) ยาวประมาณ 5-8 เมตร รอบลำตัวประมาณ 20-25 เซนติเมตรและมีส่วนที่เป็นช่องเจาะเป็นรูอยู่ ที่คอโดยทำไว้สำหรับให้น้ำไหลลงสู่ พระสงฆ์มีรูปมังกรคาบหรือค้ายอยู่ส่วนคอ เจาะ เป็นรูกลมไว้ด้านล่าง น้ำไหลลงส่วนบนลำตัวปิด ส่วนมากเป็นฮางฮอดสรองอยู่หลวง พระบาง และไม่มีรูปเจาะหรือมีมังกรคาบอยู่ส่วนคอ ส่วนบนลำตัวเปิด ส่วนมากพบ อยู่เวียงจันทน์และจำปาสักจะแตกต่างกันกับฮางฮอดสรองแขวงหลวงพระบาง

ภาคส่วนหาง แบ่งเป็น 2 รูปแบบ 1) มีรูปหงส์ นกเป็ด และนกหัสติลิงค์ เป็นที่ไว้รินน้ำอบน้ำหอม ส่วนมากพบอยู่ในวัดเมืองหลวงพระบาง ส่วนปลายหางมี

หลายแบบแตกต่างกัน มีรูปทรงดอกบัวพบอยู่ในวัดเมืองหลวงพระบาง มีรูปดอก
ลายกันดกหรือลายกระหนกอยู่ปลายหาง มีลักษณะแอนขึ้น เหมือนกันทั้ง 3 แขวง
2) ไม่มีรูปสัตว์อยู่ส่วนหาง ส่วนมากพบอยู่แขวงเวียงจันทน์และแขวงจำปาสัก

ภาคส่วนฐานตั้ง แบ่งเป็น 2 รูปแบบ 1) แบบมีบันไดขึ้น ทำเป็นบ้านทำ
ด้วยไม้เนื้อแข็งเพื่อใช้ชาวบ้านขึ้นไปรินน้ำอบ น้ำหอมอยู่ส่วนหาง ส่วนหัวนาคมีฮาง
สรกรองรับตัวฮางสอดตรง ส่วนมากพบอยู่เมืองหลวงพระบาง 2) แบบไม่มีบันไดขึ้น
ไปรินน้ำอบน้ำหอมมีแต่ขาหน้าและขาหลังรองรับตัวฮางสอดตรง ส่วนมากพบอยู่แขวง
เวียงจันทน์และแขวงจำปาสัก

นอกจากนี้ยังพบว่า ฮางสอดตรงในเมืองหลวงพระบางจะมีความวิจิตรงดงาม
ประณีต มีความสวยงามโดดเด่นกว่าฮางสอดตรงทั้งสองแขวง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก
ฝีมือ ประสพการณ์ ความเชี่ยวชาญ ผนวกกับภูมิปัญญาของช่างที่ได้รับการถ่ายทอด
มาจากช่างในอดีต ซึ่งส่วนใหญ่เคยเป็นช่างในราชสำนักมาก่อน

ด้านสื่อสัญลักษณ์ สุนทรียภาพ พิธีกรรมและความเชื่อของชุมชนลาวที่มี
ต่อฮางสอดตรง จากการศึกษา พบว่า สื่อสัญลักษณ์ในการใช้กับฮางสอดตรงในแขวง
หลวงพระบาง นครหลวงเวียงจันทน์ และ แขวงจำปาสักมีรูปหัวพญานาค มีหัวมังกร
หรือเงือก มีนกกหงส์มีนกกหัสติสิงค์ ใช้เป็นสื่อสัญลักษณ์ที่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อ
ของคนลาวที่มีมานานซึ่งมีการแปลสัญลักษณ์แทนสิ่งต่างๆได้มากมาย อาทิ ฮางสอด
ตรงมีรูปหัวนาค 7 หัว โดยมีนัยความหมายเป็นชื่อของเมืองว่า “ศรีศัตนาคนหุด”
นาคมี 5 หัว ให้ความหมายว่า ชัน 5 นาคมี 3 หัว หมายความว่า พระพุทธเจ้า พระ
ธรรมเจ้า พระสังฆเจ้า เหมือนมีพระเจ้าสามองค์ที่เป็นสิ่งบูชาของปวงชนทั่วไปให้
ความนับถือ มีตัวนกกหงส์อยู่หางที่นำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ มีความหมายว่า นกกหงส์
เป็นราชาแห่งสัตว์ปีกและยังเป็นสัญลักษณ์ในมงคล 108 ในรอยพระบาท นอกจากนี้
นี้ยังเป็นสัญลักษณ์ของผู้คุ้มครองรักษาหรือปกป้องกันอันตรายจากเบื้องบน และนำ
ความบริสุทธิ์เข้ามายังพุทธสถาน และยังเป็นบุคลาธิษฐานที่หมายถึงพระอรหันต์
ผู้ออกจากโทษของกิเลสทั้งปวงด้วย และนาคหันหัวกลับมาทางหางโดยมีตัวนกกหงส์
อยู่หางเคียงคู่กันบางฮางสอดตรง อาทิ อยู่ในวัดเชียงม่วน วัดใหม่สุวรรณภูมिरาม วัด

อาฮาม วัดคีลี มีหัวนาคหันหัวกลับหลังเรียกร่องหนากหัตตลีลิ่งค์ นกหงส์มาช่วย เพราะถูกปากมังกร หรือเงือกคาบตัวอยู่ โดยมีความหมายแอบแฝง ถ้าดูธรรมดาก็เหมือนเงือกคาบตัวอยู่ แต่ถ้าดูในด้านความหมายทางการเมือง เมื่อคลายออกก็เปรียบเสมือน ประเทศชาติของลาวได้ปลดปล่อยออกจากชาติมหาอำนาจใหญ่ที่เคยปกครองลาว มานั้นเพราะมีนกหัตตลีลิ่งค์และนกหงส์มาช่วยเหลือ คล้ายกับว่านกสันติภาพ เฉพาะเรื่องนาคมีที่มาของความเชื่อดังกล่าวนี้นี้เชื่อมโยงสัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องนาคคตของกลุ่มชนลุ่มแม่น้ำโขงมาผสมผสานกันกับความเชื่อของกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมอยู่แล้ว ทำให้ความเชื่อทั้งสองนี้ ถือได้ว่าพญานาคมีบทบาทใช้ในการทำพิธีฮีดสรงพระหรือที่เรียกว่าพิธีเถราภิเษก อันแสดงถึงการใช้รูปนาคได้ กลายมาเป็นสัญลักษณ์อันศักดิ์สิทธิ์ สอดคล้องกับศรีศกดิ์ วัลลิโถม (2547) ที่ได้วิเคราะห์เรื่อง ของนาคไว้ในหนังสือแองอารยธรรมอีสาน อยู่ 3 ประเด็นซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่นักวิชาการรุ่นต่อมาใช้อธิบายความหมายของนาค ในบริบทของแถบถิ่นสุวรรณภูมิ คือ 1) นาคเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มชนดั้งเดิม 2) นาคเป็นสัญลักษณ์ของเจ้าแห่งดินและน้ำ 3) นาคเป็นลัทธิทางศาสนาสอดคล้องกับ อรวรรมณ ปิลันธน์ โอวาท (2542) ว่าสัญลักษณ์ หมายถึงสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้มีความหมาย แทนของจริง/ตัวจริง ในตัวบท และในบริบทหนึ่งๆ สอดคล้องกับ ทรงคุณ จันทจร (2549) ที่ได้กล่าวถึงทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์นิยมว่าเป็นทฤษฎีที่เน้นแนวคิดในเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับสัญลักษณ์ และกระบวนการในการตีความของการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลกับสัญลักษณ์ ต่างสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี ของเฮอร์เบิร์ต บูลเมอร์ (Herbert Blumer) และเออร์วิง กอฟฟ์แมน (Erving Goffman) กล่าวว่า ทฤษฎีนี้เน้นถึงการกระทำระหว่างกันของบุคคลในสังคม เนื่องมาจากสัญลักษณ์ โดยเฉพาะภาษา เป็นสื่อการติดต่อที่สำคัญที่สุดที่ทำให้มนุษย์มีความผูกพันกัน จนสร้างเป็นระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ในสังคม ทำให้สังคมมีการจัดระเบียบขึ้นในการเป็นตัว กลางที่เปลี่ยนผ่านสถานภาพทางสังคมระหว่างชาวบ้านและพระสงฆ์ โดยเห็นได้จากการศึกษาเนื้อหา สารของศิลาจารึกลาว ทางประวัติศาสตร์ในช่วงสมัยอิทธิพลอาณาจักรลาว ล้านช้างนั้น การนำเอารูป พญานาคมาเป็นสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นสัตว์ในโลกแห่ง

จินตนาการและความสามารถทางเชิงช่างลาว ที่ได้สร้างสรรค์ออกมาเป็นฮางฮอดสร้ง เพื่อใช้ประกอบในพิธีกรรมทางความเชื่อของพุทธศาสนาสอดคล้องกับ Robert Bellah (1964) และ คลิฟฟอร์ด เกียรติ (Clifford Geertz, 1965) ที่มองความสำคัญ ศาสนาว่าเป็น สัญลักษณ์ที่ให้ความหมายแก่สิ่งรอบตัว มีพลังอำนาจ ที่สามารถ สร้าง ความศรัทธา ไร้อารมณ์ ความรู้สึกของคนโดยการให้สังขรณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต และ อธิบายประสบการณ์ในลักษณะที่สอดคล้องกับอารมณ์ ความรู้สึกของคน และเป็นที่ยอมรับกันว่าจริงทางศาสนา เพื่อที่จะเกิดทูลพุทธศาสนายกไว้เหนือสิ่งอื่นใด และได้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตลอดมา และยังได้ค้นพบว่าทั้งสามแขนงของลาวยังได้สร้าง ฮางฮอดสร้งมาอย่างต่อเนื่องเรื่อยมาถือเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมหนึ่งที่มีความ เกี่ยวข้องทางพุทธศาสนากลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองจนถึงปัจจุบัน

ด้านสุนทรียภาพของฮางฮอดสร้งในแต่ละวัดทั้งสามแขนง พบว่า ฮางฮอดสร้ง เป็นศิลปะ พื้นบ้านที่มีรูปทรงที่เกิดจากแรงดลใจจากความเชื่อทางพุทธศาสนา ดังนั้นจึงมีรูปแบบที่แปลก แตกต่างกันออกไปตามความคิดของตนและพัฒนาารูปแบบ จนเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบ ส่วนใหญ่เป็นงานประติมากรรม ที่ใช้เทคนิคการแกะสลักไม้แบบลอยตัว มีรูปทรง และลวดลายประกอบ มีความเป็น อิสระ ไม่มีกฎเกณฑ์ ผลงานออกมาจึงมีความประณีตสวยงาม ทำให้รู้สึกเรียบง่าย สบายตา สบายใจ ซึ่งปรากฏเนื้อหาผนวกกับลวดลายที่ช่างได้แกะสลักออกมาตาม ส่วนต่างๆ อาทิ ส่วนหัว ส่วนลำตัว ส่วนหางและส่วนฐานตั้ง เป็นลายนูนสูงมีความ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความกลมกลืน เข้ากันได้ดี ซึ่งเกิดจากการเชื่อมโยงสัมพันธ์ กับส่วนต่างๆ ทำให้เกิดความรู้สึกมีปริมาตร มีมวลสาร มีสัดส่วนที่สัมพันธ์กันและมีความสมส่วนกันของขนาดของรูปทรงกับพื้นที่ รวมถึงความสมส่วนหรืออัตราส่วนที่ เหมาะสมของทัศนธาตุมีการแบ่งส่วนดังกล่าวให้มีความสมดุลหรือดุลยภาพ (Balance) อันหมายถึง ความลงตัวพอเหมาะพอดีของส่วนต่างๆ ของฮางฮอดสร้งทั้ง 3 แขนงนั้น เมื่อพิจารณาแล้วช่างลาวได้ประดิษฐ์สร้างปรากฏออกมาเป็นความสมดุล แบบสมมาตรเป็นการสมดุลแบบ 2 ข้างเท่าๆ กันเหมือนกัน ซึ่งเป็นความงามที่ลงตัว สอดคล้องกับแนวคิดของเพลโต ที่กล่าวว่า “ความงามทั้งหลายที่มีอยู่ในโลกเราล้วน

มาจากความงามมาตรฐานที่มีอยู่ในโลกแห่งโมโนดิ” สอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มไซฟิดส์ ที่กล่าวว่าความงามไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิดของตนเอง เกณฑ์การตัดสินความงามของกลุ่มนี้จึงเป็นแบบอัตนัยนิยม (Subjectivism) (สุชาติ เกาทอง, 2532) สอดคล้องกับ วิรุฬ ไพโรทอง (2542) ได้กล่าวเกี่ยวกับ ประติมากรรม ว่าเป็นทัศนศิลป์แขนงหนึ่งแสวงหาความงามทางรูปทรง โดยการสร้างสรรค์ งานวัสดุที่สามารถเปลี่ยนแปลงรูปทรงได้อาจใช้กรรมวิธีนั้น แกะสลัก หล่อ ทูบตี เคาะ เชื่อม ยัด ดึงหรือวิธีการอื่นที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเหมาะสมไม่จำกัดขนาด สามารถรับรู้ ขึ้นชมได้ในลักษณะเป็น 3 มิติ คือ มีความกว้าง ความยาว และความหนา ภาคส่วนหัวพญานาคที่มีรูปแบบ หลากหลาย มีความแตกต่างกันออกไป เช่น หัวนาคมี 1 หัว นาค 3 หัว นาค 5 หัว และนาค 7 หัว จึงมักจะถูกสร้างขึ้น ด้วยฝีมือช่างที่มีความสามารถสูงในการสร้างสรรค์งานศิลปะประติมากรรมนี้ขึ้นมาประกอบด้วยลวดลายกันดกหรือกันก อยู่ตามหาง อยู่ตามส่วนหัว ที่บางอาจสอดสร้งจะประดับใส่คล้ายกับปีกนก ถ้าดูบริเวณรอบนอกมีเส้น (Line) ลวดลายที่ปรากฏอยู่ในลักษณะในแนวเส้นโค้ง อ่อนไหว อ่อนช้อยตามรูปทรงของหางสอดสร้ง ส่วนลำตัวเป็นเส้นตรงในแนวนอน เส้นดังกล่าวทำให้เกิดความรู้สึกสงบ ผ่อนคลาย นิ่ง ส่วนหัวทำเป็นเส้นตรงตั้งฉากกับพื้นเมื่อมองดูแล้ว ทำให้มีความรู้สึกมั่นคง แข็งแรง สง่างาม ส่วนเส้นที่เกิดในบริเวณรอบนอก (Out-line) ของรูปนาค ซึ่งเส้นมีลักษณะเป็นไปในแนวทางเดียวกัน หรือ สอดรับกัน เมื่อมองดูแล้วจะมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกัน สามัคคี ส่วนรูปทรง (Form) ซึ่งเป็นสามมิติ คือมีความกว้าง ความยาว ความลึก ที่โดดเด่นอย่างหนึ่งคือ ลวดลายที่มีปรากฏในส่วนต่างๆ ภายในเส้นขอบเขต ทั้งที่เป็นส่วนวงรี วงกลม นูน โคง คด ที่มีความอ่อนช้อยอย่างได้จังหวะ ให้อารมณ์ความรู้สึกแก่ผู้ดู อาทิ เส้นรอบวงรูปทรง หัวนาค และเส้นรอบวงลวดลายเครื่องทรง หรือส่วนอื่นๆ ก่อให้เกิดความรู้สึกอ่อนโยน อ่อนช้อย นุ่มนวล ก่อให้เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหว คลื่นคลายขยายตัวไม่มีที่สิ้นสุด และเส้นรอบที่เป็นเปลวไฟปรากฏเป็นเส้นโค้งขึ้นสูง แสดงให้เห็นถึงความเจริญงอกงาม ดังนั้นเส้นที่ปรากฏอยู่ในงานแกะสลักหางสอดสร้งที่ทำด้วยไม้จึงมีความสำคัญในการช่วยบ่งบอกถึงขนาด ลักษณะและ

ทิศทางได้เป็นอย่างดี และเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงความรู้สึกได้ในตัวมันเอง และด้วยการสร้างเป็นรูปทรงต่างๆ นับได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่ทำให้ทางตรง ที่กลุ่มช่างในเมืองหลวงพระบาง นครเวียงจันทน์ และจำปาสักได้ประดิษฐ์สร้างขึ้นจึงมีคุณค่าทางกายภาพยิ่ง โดยเฉพาะทางตรงไม้กลุ่มช่างหลวงนั้น เป็นความงามแบบอุดมคติ มีการแกะสลักก่อรูปรวมตัวกันขึ้นด้วยไม้หลายชิ้นด้วยการต่อไม้เข้าเดือยตอกลิ้ม จึงทำให้ผลงานที่มีความงดงามอันวิจิตร มีขนาดที่เหมาะสมและลงตัวสามารถประดิษฐ์สร้างให้มีรูปทรงถูกต้องตามหลักการของศิลปกรรมอันประกอบด้วยมีความกว้าง ความยาว ความหนา เนื้อที่และปริมาตรที่ได้สัดส่วนและลงตัว นับได้ว่าเป็นผลงานทัศนศิลป์ที่ทรงคุณค่า พื้นผิว (Texture) โดยรวมเป็นลักษณะผิวขัดเรียบเนียน มีความละเอียด มัน ทำให้เกิดความรู้สึกอยากสัมผัส ผ่อนคลายอารมณ์ สอดคล้องกับทฤษฎีแฟรกเมติก (Pragmatic Theories) เป็นแนวทางที่มีผู้ชมเป็นแกนกลางเน้นการเป็นกระบวนการหรือการเป็นสื่อกลาง ดังนั้น งานศิลปะในแนวนี้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่ทำให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งในตัวผู้ชม การพิจารณาคุณค่าของงานศิลปะในแนวแฟรกเมติก คือการพิจารณาตามระดับที่งานศิลปะจะสามารถสร้างความพึงพอใจ หรือความรู้สึกหนึ่งๆ ในตัวผู้ชม โดยเฉพาะความงามที่ปรากฏอยู่ตรงหน้าพยานาคที่เป็นส่วนหัวของทางตรง ทั้งนี้ความงามจะขึ้นอยู่กับระดับของการยอมรับหรือตัดสินแต่ละบุคคลที่ได้เข้ามาชื่นชม และร่วมในพิธีกรรมที่มีความแตกต่างกันออกไป ทางตรงบางตัวมีรูปปลวดลายกันดก หรือกนก ที่อยู่หางหงส์ จากวัดอินแปง ลวดลายกันดกมาจากหางนาค อยู่วัดเพี้ยวัด จากวัดธาตุหลวง จากวัดมโนรมย์ จากหางนาคของวัดเพี้ยวัดและวัดธาตุน้อย ลวดลายกันดกที่ใช้ประกอบกับตัวพยานาค คล้ายกับนาคติดปีกอยู่วัดธาตุน้อย มีลายดอกบัวคว่ำ บัวหงายเป็นที่ประดับอยู่กับตัวทางตรงที่มีอยู่ในวัดสบ วัดวิชุนนาราช วัดธาตุหลวง วัดหนองสีคูนเมือง มีลายพอกดอกผักแว่นที่ประดับอยู่ตามฐานของทางตรงอยู่ในวัดหอเสี้ยง ถ้าดูตามเส้นโค้งอยู่ส่วนคอหาลำตัวมีความอ่อนช้อย นิ่มนวล สอดคล้องกับวงศ์สวัสดิ์ สุวรรณศักดิ์ (2554) ที่ได้ศึกษาศิลปะลายลาว ในองค์ประกอบ สถาปัตยกรรมทางศาสนา เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยว่า ลวดลายที่

ช่างนำมาแกะสลักไม้ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นลวดลายที่ได้มาจากธรรมชาติแก่พันธุ์พืช เช่น ดอกดวง ของดอก ไม้บานาพรรณจากสิ่งแวดล้อม เช่น เดือน ดาว ดวงอาทิตย์ จากสรรพสัตว์ทั้งจินตนาการและตามความจริงที่ปรากฏบนโลก จากศาสนา ความเชื่อ วรรณกรรม และชาดก ตกแต่งด้วยสีต่างๆ เช่น สีประดับที่ให้ความหมาย ให้ความเคารพ ให้ความอุดม ได้อารมณ์ เมื่อเห็นสีให้เกิดมีความเชื่อ มีการตกแต่งระบายสีอย่างสวยงามประณีต โดยเฉพาะมีความรู้สึกจากการรับรู้ ทางการมองเห็นสอดคล้องกับ ศุภวัฒน์วัฒน์โกวิท (2553) ได้ศึกษามายาคติกับความเชื่อในพระพุทธศาสนา เพื่อจำแนกและตั้งคำถามกับสิ่งต่างๆภายใต้หัวข้อดังกล่าวในเชิงลึก โดยเฉพาะประเด็นที่มา ความหมาย ความจริง ความรู้ และอัตลักษณ์ที่สิ่งเหล่านั้นแสดงออกไป พร้อมกับการชี้ให้เห็นว่าในประเด็นต่างๆ เหล่านี้ ยังสามารถวิเคราะห์ที่ได้อีกมากมาย ไม่ใช่หยุดอยู่แค่เพียงผิวของวัตถุ ผิวของเรื่อง ผิวของมายาคติเท่านั้น จากการศึกษาทำให้สามารถสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ส่วนสีที่ช่างได้ตกแต่งระบายสีให้เกิดมีอารมณ์ความรู้สึก และสามารถให้สื่อความหมายต่างๆ ได้ สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีสุนทรียภาพของ เอกชัย สุนทรพงศ์ และ เสาวนิตย์ แสงวิเชียร (2529) ได้เขียนไว้ว่า สุนทรียภาพเป็นความงามที่ลึกซึ้ง โดยเป็นการถ่ายทอดการแสดงออกของมนุษย์เพื่อเป็นการสื่อสารให้สังคมได้รับรู้ อาจเป็นการถ่ายทอดอารมณ์ สะเทือนใจ และแนว ความคิดจากผู้สร้าง สุนทรียภาพเป็นสิ่งที่มีความอยู่คู่กับศิลปะไม่ว่าพื้นบ้านหรือพื้นเมือง ซึ่งถือว่าเป็นทัศนศิลป์ ที่มีอิทธิพล ต่อมวลชนเป็นอย่างมาก

พิธีกรรมและความเชื่อที่มีต่อฮอดสรอง พบว่า ทั้ง 3 แขวงได้มีพิธีการฮอดสรองโดยใช้ฮอดสรองเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พิธีกรรมดังกล่าวชาวบ้านได้จัดขึ้นเพื่อยกย่องพระสงฆ์องค์ใดหนึ่งที่ปฏิบัติดีมีคุณธรรม มีความสามารถในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความชื่นชม ยกย่อง จึงได้จัดพิธีฮอดสรองขึ้น ซึ่งเป็นฝ่ายสมณะศักดิ์ฝ่ายปริยัติตามแต่ละชั้น สำเร็จ ชา คู โดยมีระเบียบหลักการตามขั้นตอนของการยกย่อง ซึ่งในพิธีกรรมการฮอดสรองนี้มีขั้นตอนทั้งหมด แบ่งได้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชั้นเริ่มต้น เป็นการคัดเลือกพระสงฆ์ที่มีคุณสมบัติ 2) ชั้นเตรียมการตั้งกองฮอด 3) ชั้นการประกอบพิธีกรรม ซึ่งในชั้นที่ 3 นี้มีทั้งหมด 10 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอน

มีความหมายอันสำคัญยิ่ง ถือเป็นพิธีกรรมที่สืบเนื่องมาจากความเชื่อในพญานาคให้น้ำซึ่งเป็นความเชื่อตามตำนานพราหมณ์ เป็นการทำให้พิธีเถราก็เกษมขอบถวายสมณะศักดิ์กันในระดับชาวบ้าน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ทุกฝ่ายในชุมชน นอกจากนี้ยังพบว่าฮางฮอดสร่งที่ผ่านการใช้งานมาแล้วชาวบ้านเชื่อว่ามีคุณค่าดีลึกลับเป็นของคู่บ้านคู่เมืองไม่น้อยไปกว่างานพุทธศิลป์อื่นๆ เช่นกัน ฮอดคล้องกับ ศรีศักร วัลลิโภดม (2547) ที่ว่าพระพุทธรูปเป็นสถาบันหนึ่งของสังคม ดังนั้นฮางฮอดสร่งจึงถือได้ว่าเป็นงานพุทธศิลป์ และย่อมเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของพุทธศาสนา ที่เมื่อพิจารณาตามทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ แล้วฮางฮอดสร่งทั้ง 3 ขวางเป็นงานพุทธศิลป์ที่ได้ให้คุณค่าแก่สังคม ตรงกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของพาร์สันส์ (Parsons) ในทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ (Structural and Functional Theory) ที่ได้ให้ข้อสมมติ เกี่ยวกับสังคมว่า “การที่มนุษย์เข้าไปอยู่ในสังคม และสังคมมีการจัดระเบียบขึ้นนั้น เนื่องจากสมาชิก ในสังคมมีความสมัครใจที่จะเข้าไปทำกิจกรรมต่างๆ ในสังคมนั้น” กล่าวคือ บุคคลในสังคมมีคติความสมัครใจ (Voluntarism) การทำพิธีฮอดสร่งพระสงฆ์ทั้งนี้เพื่อเป็นวิธีการหนึ่งในการ คัดเลือกเอาพระสงฆ์ผู้ที่มีความสามารถสูง มีคุณธรรม มีระเบียบวินัยของสงฆ์ดี ซึ่งเป็นวิธีการที่ดีงาม เคยปฏิบัติบิดามาแต่โบราณถือเป็นธรรมเนียมยึดครองประเพณี ทั้งนี้การนำเอาฮางฮอดสร่งมาเป็นเครื่องมือในพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นตำแหน่งของพระสงฆ์ เพื่อถวายสมณะศักดิ์แด่พระสงฆ์อัน เป็นเครื่องมือของการปกครองเพื่อเหนี่ยวรั้งให้ชุมชน ท้องถิ่นและพระสงฆ์อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้ประชาชนเป็นแรงบันดาลใจในการสร้าง และสืบทอดมา ซึ่งสะท้อนสภาพ สังคมและวัฒนธรรมลาวตั้งแต่อดีตจนมาถึงปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

สรุปและอภิปรายผล

จากที่กล่าวมาจึงทำให้เห็นว่าฮางฮอดสร่งเป็นงานพุทธศิลป์ที่มีคุณค่าความงามที่ส่งผลทั้งทางด้านกายภาพ และจิตใจ รูปแบบและความงามอาจแตกต่างกันไปตามฝีมือในเชิงช่างในแต่ละท้องถิ่น แต่คุณค่าภายใน และสัญญาณยังใช้คงสื่อนำคนใน

สังคมพุทธได้รับรู้และใช้ในการประกอบพิธีกรรมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แต่การเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง การปกครอง สังคม เศรษฐกิจตลอดจน การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมนั้นมีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อค่านิยม ความเชื่อ ความศรัทธา รูปแบบความงาม ความสุนทรีย์ภาพ ของฮางฮอตสรงและความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในสปป.ลาว ในด้านต่างๆ เป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพลวัตตัวอย่างตลอดเวลาเพื่อให้สอดคล้องและการดำรงอยู่ที่คงทนกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป ควรจะมีการพัฒนาโดยอาจนำเอาสัญลักษณ์ที่แฝงอยู่ในฮางฮอตสรงไปเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์เป็นงานศิลปกรรมประเภทอื่นๆ ให้มีรูปแบบอันหลากหลาย ทั้งในด้านทัศนศิลป์และพาณิชศิลป์ อาทิ จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ สื่อผสม ตลอดจนนำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ ให้มีคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในสังคมโลกาภิวัตน์ต่อไป และภาครัฐควรนำองค์ความรู้เกี่ยวกับฮางฮอตสรงไปเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อถ่ายทอดต่อสังคมทั่วโลกให้รับรู้ว่าเป็นการแสดงออกในด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติที่มีทรงคุณค่า ซึ่งถือเป็นแนวทางหนึ่งในการปลูกจิตสำนึกให้รู้จักหวงแหนและอนุรักษ์มรดกของโลกในอนาคตต่อไป นอกจากนี้สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรนำฮางฮอตสรงซึ่งเป็นงานประติมากรรมแกะสลักไม้อีกรูปแบบหนึ่งไปบูรณาการให้เข้ากับหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนหรือผู้ที่สนใจทั่วไปทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มสมาชิกประเทศอาเซียน เพื่อรองรับการเข้าสู่สมาคมอาเซียนในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ทรงคุณ จันทจร. (2549). **การวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม**. กภาพสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- วงศ์สวัสดิ์ สุวรรณศักดิ์. (2554). **การศึกษาศิลปะลายลาวในองค์ประกอบสถาปัตยกรรมทางศาสนาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปประยุกต์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

- วิรุฬ ไทรทอง. (2542). การสร้างสรรค์งานวัสดุที่สามารถเปลี่ยนแปลงรูปร่างได้
อาจใช้กรรมวิธีนั้นแกะสลัก หล่อ ทูบตี เคาะ เชื่อม ยึด ดึงหรือวิธีการ
อื่น. กรุงเทพฯ: [ม.ป.พ.].
- ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม. (2547). วัฒนธรรมพื้นบ้านศิลปกรรม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ศุภวัฒน์ วัฒนภิโกวิท. (2553). มายาคติกับความเชื่อทางวัตถุในพุทธศาสนา.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตรกรรม มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- สุชาติ เกาทอง. (2532). ศิลปะกับมนุษย์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- อรวรรณ ปิลาณธน์โอวาท. (2542). การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกชัย สุนทรพงศ์ และเสาวนิตย์ แสงวิเชียร. (2529). ความงาม สุนทรียศาสตร์
สำหรับผู้ไม่รู้. กรุงเทพฯ: [ม.ป.พ.]
- Robert Bellah, (1964). **Peasant Society and culture: An Anthro-
logical Approach to Civilization.** Chicago: university of
Chicago Press.
- Clifford Geertz. (1965). “Modernization in a Muslim Society : The
Indonesian Case, ” in Religion and Progress in Modern Asis.
edited by Robert N. Bellah. New York : The Free Press.